

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN ĐÌNH TUẤN

**SỬ DỤNG SƠ ĐỒ TƯ DUY TRONG
DẠY HỌC ĐỊA LÝ LỚP 12**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN - 2016

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN ĐÌNH TUẤN

SỬ DỤNG SƠ ĐỒ TƯ DUY TRONG
DẠY HỌC ĐỊA LÍ LỚP 12

Chuyên ngành: Lí luận và phương pháp dạy học Địa lí

Mã số: 60 14 01 11

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: TS. Nguyễn Phương Liên

THÁI NGUYÊN - 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các tài liệu trong luận văn là trung thực. Luận văn chưa từng được công bố trong bất cứ công trình nào.

Thái Nguyên, tháng 3 năm 2016

Tác giả luận văn

Nguyễn Đình Tuấn

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành luận văn tốt nghiệp này, lời đầu tiên tôi xin gửi lời cảm ơn chân thành và sâu sắc nhất tới cô TS. Nguyễn Phương Liên, người đã hướng dẫn và giúp đỡ tận tình trong suốt thời gian tôi tiến hành học tập, nghiên cứu và hoàn thiện luận văn.

Tôi xin chân thành cảm ơn các thầy cô giáo trong khoa Địa lí trường Đại học sư phạm - Đại học Thái Nguyên, phòng thư viện khoa Địa lí, thư viện trường ĐHSP Thái Nguyên, trung tâm học liệu Đại học Thái Nguyên đã tạo mọi điều kiện giúp đỡ để khóa luận của tôi hoàn thành đạt kết quả tốt nhất.

Xin chân thành cảm ơn các thầy cô giáo và học sinh trường THPT Hoa Lư A - huyện Hoa Lư - tỉnh Ninh Bình, tập thể giáo viên và học sinh trường THPT Gia Viễn B - huyện Gia Viễn - tỉnh Ninh Bình đã tạo điều kiện giúp đỡ và phối hợp thực hiện trong quá trình nghiên cứu và tiến hành thực nghiệm sư phạm, điều tra thực tế tại trường để đạt kết quả khách quan tốt nhất.

Trong quá trình nghiên cứu luận văn không tránh khỏi những sai sót, nhầm lẫn không đáng có, rất mong nhận được sự góp ý chân tình của thầy cô giáo, các đồng nghiệp để luận văn được hoàn thiện và có tính khả thi cao hơn.

Xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, tháng 3 năm 2016

Tác giả luận văn

Nguyễn Đình Tuấn

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
DANH MỤC CÁC CHỮ CÁI VIẾT TẮT	iv
DANH MỤC BẢNG	v
DANH MỤC HÌNH	vi
MỞ ĐẦU	7
1. Lý do chọn đề tài	7
2. Lịch sử nghiên cứu đề tài.....	4
3. Mục tiêu, nhiệm vụ	6
4. Phạm vi nghiên cứu	7
5. Quan điểm và phương pháp nghiên cứu.....	7
6. Giả thuyết khoa học	9
7. Cấu trúc luận văn.....	9
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA VIỆC SỬ DỤNG SƠ ĐỒ TƯ DUY TRONG DẠY HỌC ĐỊA LÍ LỚP 12.	10
1.1. Cơ sở lý luận và thực tiễn.....	10
1.1.1 Một số vấn đề về phương pháp dạy học.....	10
1.1.2. Sơ đồ tư duy.....	23
1.1.4. Thực trạng việc dạy học Địa lí lớp 12 hiện nay.	32
1.1.5. Đặc điểm tâm sinh lí và trình độ nhận thức của học sinh lớp 12.	36
TIỂU KẾT CHƯƠNG 1.	39
Chương 2 TỔ CHỨC DẠY HỌC ĐỊA LÍ LỚP 12 BẰNG SƠ ĐỒ TƯ DUY. ..	40
2.1. Thiết kế Sơ đồ tư duy trong dạy học Địa lí lớp 12.....	40
2.1.1. Những nguyên tắc thiết kế.....	40
2.1.2. Giới thiệu phần mềm thiết kế.	43
2.1.3. Sử dụng phần mềm imindmap để thiết kế Sơ đồ tư duy	46

2.2. Sử dụng Sơ đồ tư duy trong dạy học Địa lí 12.....	47
2.2.1. Sử dụng Sơ đồ tư duy trong soạn giáo án.....	47
2.2.2. Thiết kế Sơ đồ tư duy cho một số bài học cụ thể.	51
2.2.3. Sử dụng Sơ đồ tư duy trong thực hiện bài dạy trên lớp	56
2.2.4. Sử dụng Sơ đồ tư duy như một phương tiện trực quan hỗ trợ nội dung bài giảng.	58
2.2.5. Sử dụng SĐTD trong kiểm tra, đánh giá.....	59
2.2.6. Hướng dẫn học sinh sử dụng Sơ đồ tư duy trong khâu học tập Địa lí. ..	60
2.2.7. Sử dụng kết hợp Sơ đồ tư duy với một số phương pháp khác trong dạy học Địa lí lớp 12.	62
2.2.6. Học sinh tự lập Sơ đồ tư duy trong quá trình học tập.	69
2.3. Các điều kiện áp dụng Sơ đồ tư duy trong dạy học Địa lí.	70
2.3.1. Đối với giáo viên.	70
2.3.2. Đối với học sinh.....	72
2.3.3. Các điều kiện khác.....	72
2.4. Một số lưu ý khi áp dụng phương pháp Sơ đồ tư duy.	73
2.4.1. Tránh tính hình thức trong việc lập và sử dụng sơ đồ tư duy.	73
2.4.2. Tránh lạm dụng Sơ đồ tư duy.	74
2.5. Hạn chế của Sơ đồ tư duy.....	74
TIỂU KẾT CHƯƠNG 2	76
Chương 3. THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM	77
3.1. Mục đích và nhiệm vụ thực nghiệm.	77
3.1.1. Mục đích.	77
3.1.2. Nhiệm vụ.	77
3.2. Đối tượng thực nghiệm.....	78
3.3. Nguyên tắc tiến hành thực nghiệm.	78
3.4. Phương pháp tiến hành thực nghiệm.	78
3.5. Tổ chức thực nghiệm.	79

3.5.1. Bài thực nghiệm.....	79
3.5.3. Lựa chọn giáo viên.	81
3.6. Đánh giá kết quả thực nghiệm:	82
3.6.1. Về hoạt động của giáo viên và học sinh.....	82
3.6.2. Về thái độ của học sinh.....	82
3.6.3. Kết quả kiểm tra kiến thức.	83
TIÊU KẾT CHƯƠNG 3	86
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	87
1. Kết luận.....	87
2. Kiến nghị.	89
3. Hướng phát triển của đề tài.	90
TÀI LIỆU THAM KHẢO	92
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC CHỮ CÁI VIẾT TẮT

STT	Chữ viết tắt	Chữ viết đầy đủ
1	ĐC	Đối chứng
2	GD - ĐT	Giáo dục - đào tạo
3	GV	Giáo viên
4	HS	Học sinh
5	MM	Imindmap
6	PPDH	Phương pháp dạy học
7	THCS	Trung học cơ sở
8	THPT	Trung học phổ thông
9	TN	Thực nghiệm
10	TP	Thành phố
11	SĐTD	Sơ đồ tư duy
12	SGK	Sách giáo khoa

DANH MỤC BẢNG

Bảng 3.1. Danh sách các bài thực nghiệm.....	79
Bảng 3.2. Danh sách giáo viên tham gia dạy học thực nghiệm.	81
Bảng 3.3. Khảo sát thái độ của HS ở hai lớp thực nghiệm và đối chứng khi GV đặt câu hỏi.....	82
Bảng 3.4. Kết quả thực nghiệm tại trường THPT Hoa Lư A.....	83
Bảng 3.5. Kết quả thực nghiệm tại trường THPT Gia Viễn B.....	83
Bảng 3.6. Kết quả thực nghiệm chung tại hai trường THPT.	84

DANH MỤC HÌNH

Hình 1.1: Mối quan hệ của quá trình dạy học.	17
Hình 2.1. Sơ đồ về đặc điểm vị trí địa lí và phạm vi lãnh thổ nước ta.....	54
Hình 2.2. Sơ đồ tư duy Đặc điểm ngành giao thông vận tải	56
Hình 3.1. Sơ đồ tư duy bài “Vấn đề khai thác thế mạnh ở Tây Nguyên”	24
Hình 3.2. Biểu đồ thể hiện tổng hợp kết quả các bài thực nghiệm.	85